

ELENA LAUROBA I YVES PICOD (DIR.), *LA RÉFORME DU DROIT DES OBLIGATIONS EN FRANCE: REGARD DE L'AUTRE CÔTÉ DES PYRÉNÉES*, PARÍS, SOCIÉTÉ DE LÉGISLATION COMPARÉE, 2020, 284 PÀGINES

Aquesta obra s'origina com a conseqüència de les jornades bilaterals franco-espanyoles que es van celebrar a la Universitat de Barcelona els dies 4 i 5 d'abril de l'any 2019 sota la direcció d'Yves Picod i de la Dra. Elena Lauroba i organitzades per l'Association Henri Capitant des Amis de la Culture Juridique Française i la Universitat de Perpinyà Via Domitia (Centre de Droit Économique et du Développement YS et École Doctorale Intermed). El llibre recull les intervencions de divuit juristes experimentats al voltant de la tan esperada reforma del dret francès d'obligacions, adoptada, definitivament, per l'Ordenança de 10 de febrer de 2016, per la qual es reformat el dret contractual i el règim general de prova de les obligacions, i que va ser ratificada per la Llei del 20 d'abril de 2018, que comporta la modificació dels títols III i IV del llibre tercer del Codi civil francès.

L'obra la inicia un dels seus codirectors, Yves Picot, professor de la Universitat de Perpinyà i director de l'École Doctorale Intermed, amb un informe introductori on fa un recorregut per les temptatives de reforma anteriors d'un text, el *Code civil*, que s'ha mantingut fins avui pràcticament sense modificacions. Picot avalua els objectius de la reforma, que oscil·len entre la voluntat del legislador de garantir la seguretat jurídica fent més llegible i accessible el dret contractual, i la necessitat d'enfortir l'atractiu econòmic de l'ordenament jurídic privat francès. D'acord amb l'autor, la reforma es redacta amb una clara voluntat d'incloure solucions protectores però també efectives i adaptades als canvis i les evolucions de l'economia de mercat. Així doncs, se cerca garantir un equilibri entre, per una banda, la justícia, manifestada essencialment en les preocupacions relatives a l'equilibri contractual, i, de l'altra, la utilitat, reforçant la força vinculant del contracte, observable en un augment de la unilateralitat de les accions a disposició del creditor, en particular mitjançant la reducció del preu o la resolució mitjançant notificació. En darrer terme, Picot analitza les discrepàncies més significatives entre el projecte, l'ordenança i, finalment, la llei de ratificació, la qual cosa el porta a constatar que constitueixen vertaderes reformes de la mateixa reforma.

El segon capítol és a càrrec de Josep Maria Valls i Xufré, notari de Barcelona, i se centra en l'anàlisi del llibre sisè del Codi civil de Catalunya, en vigor des de l'1 de gener de 2018. En concret, els comentaris s'adrecen majoritàriament a la venda i el mandat, continguts en els dos primers capítols. Així doncs, en primer lloc l'autor analitza de manera sistemàtica els articles relatius al contracte de compravenda, la compravenda del consumidor, els remeis disponibles en cas d'incompliment, la resolució del

contracte i el dipòsit de seguretat. També dedica diversos apartats a l'estudi de l'avantatge injust, la lesió en més de la meitat i la venda a carta de gràcia dels articles 621-45, 621-46 i 621-55 CCCat, respectivament. Valls evidencia en tot moment la influència dels principis del marc comú de referència que inspiraren la redacció del llibre sisè i observa la tendència del dret europeu a avançar en l'afavoriment dels elements subjectius per a facilitar la resolució de conflictes —com ara l'avantatge injust—, amb la qual cosa s'acosta a un model de tipus jurisprudencial més pròxim al dret anglosaxó. A continuació analitza les especificitats de la venda de béns immobles contingudes en els articles 621-49, 621-54 i 631-51 CCCat, l'intercanvi de l'article 621-56 CCCat i la cessió de la propietat o del dret a l'explotació urbana a canvi d'una construcció futura de l'article 621-58 CCCat. Per a acabar, s'adreça al mandat i al poder preventiu regulats en el capítol segon del llibre sisè i en el llibre segon, respectivament.

Del tercer capítol se n'ocupa la Dra. Juana Marco Molina, professora de dret civil de la Universitat de Barcelona. Marco presenta una anàlisi de la proposta espanyola per a un nou Codi civil espanyol i el seu contrapunt a la ja esmentada Ordenança de 10 de febrer de 2016 sobre la reforma del dret contractual francès del *Code civil*. D'aquesta manera, la Dra. Marco estudia la *Propuesta de Código civil* de l'Asociación de Profesores de Derecho Civil; concretament, les normes relatives a la formació del contracte, contingudes en el capítol II, títol II, del llibre cinquè, que redactà ella mateixa. Les normes beuen de textos destinats a la modernització del dret de contractes; més concretament, prenen com a guia les normes internacionals de dret contractual harmonitzat o uniforme, en contraposició amb la reforma francesa, on, d'acord amb l'autora, resulta difícil trobar-hi rastre d'aquestes. En relació amb la conclusió del contracte, destaca tres trets característics: en primer lloc, la pèrdua d'exclusivitat del model codificat de perfecció contractual basat en el concurs de l'oferta i l'acceptació, i a diferència de la normativa francesa, on no es preveu cap excepció, la proposta de l'Asociación de Profesores de Derecho Civil reconeix que hi ha certes situacions pràctiques on no es permet identificar una fase ordenada d'oferta i acceptació; en segon lloc, la interpretació objectiva o raonable de la intenció de vincular-se contractualment (conductisme) i, finalment, el foment de la celebració del contracte en favor de la cadena d'intercanvis. En conclusió, les regles incorporades a la proposta de reforma elaborada comparteixen l'objectiu d'estimular o facilitar la celebració del contracte.

La Dra. Elena Lauroba, professora de dret civil de la Universitat de Barcelona, dedica el capítol següent a analitzar el contracte i les classificacions contractuals del Codi civil francès una vegada aprovada l'ordenança del 2016. Lauroba comença per analitzar el concepte de *contracte* en el *Code civil* (art. 1101), del qual fa un examen detallat de les modificacions que ha patit respecte a la versió continguda en el mateix article 1101 del *Code civil* del 1804. A continuació estudia les noves classificacions a les quals s'ha obert la reforma. L'autora critica la presència, malgrat la voluntat modernitzadora del legislador francès, d'algunes deficiències. Finalment, fa sortir a la palestra la posició contradictòria dels principis de llibertat contractual, força obligatòria

dels contractes i bona fe contractual, que perden la condició de principis rectors per a evitar concedir discrecionalitat als òrgans judicials tot i romandre en el Codi com a principis destinats a facilitar la interpretació de totes les normes aplicables al contracte i davant la necessitat d'omplir llacunes.

El cinquè capítol correspon a la ponència de Guillaume Wicker, professor de la Universitat de Bordeus, que hi estudia la causa, element essencial del contracte, i la seva configuració en la modificació del *Code Civil*, atesa la voluntat del legislador francès de deixar de recórrer-hi. D'aquesta manera, Wicker constata que l'objectiu de la reforma era eliminar la paraula *causa* i alhora incloure tot un seguit de disposicions especials encarregades de consagrar les solucions deduïdes prèviament de manera jurisprudencial i basades essencialment en aquella. Wicker estudia les funcions essencials de la causa —control de la legalitat del contracte i control de la racionalitat inicial del compromís tant en els contractes a títol onerosos com en els contractes a títol gratuït— en la formació del contracte per tal d'argumentar que la seva expulsió és un mer formalisme i que la seva presència és constant en els textos promulgats per l'Ordenança de 10 de febrer de 2016.

Tot seguit, la Dra. Lúdia Arnau Raventós, professora de dret civil de la Universitat de Barcelona, aporta a l'obra un treball de comparació i anàlisi de les disposicions del *Code Civil* i del Codi civil de Catalunya relatives a la protecció eficaç de la formació del consentiment en matèria contractual. En concret, les relatives a la violència invalidant del consentiment, al desequilibri objectiu en els contractes d'adhesió (art. 1143 i 1171 del *Code Civil*) i a l'avantatge injust (art. 621-45 CCCat). Arnau constata que la insuficiència dels remeis clàssics dels vicis del consentiment ha donat lloc a la irrupció de nous mecanismes de protecció observables tant durant la fase precontractual com una vegada ja s'ha emès el consentiment. Models que són adoptats, a tall d'exemple, per l'article 1122 del *Code civil*. La violència econòmica, de manera paral·lela, també avala la hipòtesi de la insuficiència de la formulació tradicional dels vicis del consentiment. La Dra. Arnau finalitza amb un treball d'anàlisi de les disposicions del *Code Civil* i del Codi civil de Catalunya receptors d'aquest concepte.

Ocupa el setè capítol de l'obra la capacitat del menor d'edat per a contractar en els codis civils francès, espanyol i català, a càrrec de la Dra. M. Esperança Ginebra Molins, professora de dret civil de la Universitat de Barcelona. En aquest treball, la Dra. Ginebra Molins contrasta la regulació del *Code civil* i la del Codi civil espanyol, així com la del Projecte de Llei de reforma la legislació civil i processal per al suport a les persones amb discapacitat en exercici de la seva capacitat jurídica i la *Propuesta de Código civil* de l'Asociación de Profesores de Derecho Civil respecte a aquesta qüestió, i finalment se centra en la regulació continguda en el llibre segon del Codi civil de Catalunya i en les possibles línies d'implementació en el títol I del llibre sisè, dedicat a les disposicions generals.

El vuitè i el novè capítols són a càrrec de Nicolas Ferrier, professor de la Universitat de Montpeller, i el Dr. José Manuel Busto Lago, professor de la Universitat de

la Corunya. S'ocupen d'analitzar la cessió del contracte, del crèdit i del deute en els drets francès i espanyol, respectivament. Ferrier analitza el contingut i els efectes de les tres figures en el nou *Code Civil*, mentre que Busto ho fa respecte a la regulació proposada en la *Propuesta de Código civil* de l'Asociación de Profesores de Derecho Civil. Paral·lelament, Nathalie Picod, professora de la Universitat de Tolosa, i Marcos A. López Suárez, professor de la Universitat de la Corunya, dediquen els capítols desè i onzè a la *remise de dette*, l'equivalent francès a la condonació del deute, que per primer cop té una definició expressa en el dret contractual francès. Picod se centra en la nova regulació francesa, que des de l'Ordenança de 10 de febrer de 2016 constitueix un mecanisme extintiu consagrat com a contracte extintiu. L'autora mostra en tot moment una visió crítica d'aquesta deriva normativa, que acusa d'«insuffisamment éclairante» atesa la seva falta de concreció en aspectes com, per exemple, la naturalesa del contracte o l'abast i les modalitats del lliurament del deute. López fa una anàlisi acurada del règim jurídic d'aquesta figura en el dret espanyol i fa referència a la ja esmentada *Propuesta de Código civil* de l'Asociación de Profesores de Derecho Civil.

En un altre ordre de coses, el Dr. Albert Ruda González, professor de dret civil de la Universitat de Girona, tracta la qüestió de la nova configuració dels remeis contractuals arran de les modificacions realitzades per la reforma del dret contractual francès. Ruda, per una banda, duu a terme un treball d'anàlisi comparativa entre el nou *Code Civil*, el Codi civil espanyol i els projectes de reforma, en especial la *Propuesta de Código civil* de l'Asociación de Profesores de Derecho Civil i la regulació dels remeis en la normativa catalana continguda en el llibre sisè del Codi civil de Catalunya. Frédéric Leclerc, professor de la Universitat de Perpinyà, per altra banda, analitza la nova configuració del dret a l'execució forçosa que pot imposar el creditor directament al deutor en mora, consagrat en el nou article 1221 del *Code civil*. L'autor confronta la configuració legal actual amb l'anterior i discuteix sobre la profunditat de les reformes, de les quals acaba conclouent que és més adequat parlar d'una permanència relativa que no pas d'una evolució de l'una respecte a l'altra.

Jérôme Julien, professor de la Universitat de Tolosa, dedica un capítol a la restitució. En concret, se centra en la restitució derivada de l'extinció del contracte en contraposició amb la que es deriva de l'execució. Julien estudia, en primer lloc, l'extinció del contracte regulat en els articles 1352 i següents del *Code civil* que dona lloc a la restitució, i després analitza la finalitat i la configuració d'aquesta.

A continuació, la Dra. Chantal Moll de Alba, professora de dret civil de la Universitat de Barcelona, examina la construcció jurisprudencial de la clàusula *rebus sic stantibus* en el dret espanyol. En aquest sentit, Moll estudia els fonaments jurídics del Codi civil espanyol que permeten acceptar l'aplicació de l'esmentada clàusula *rebus sic stantibus* i provocar, d'aquesta manera, la ruptura del principi *pacta sunt servanda*, a saber, la regulació de la causa, la bona fe contractual i la imprevisibilitat. Tot seguit estudia l'aplicabilitat de la clàusula d'acord amb el tractament que li ha donat la jurisprudència espanyola, segons la qual només es pot aplicar a determinats contractes que

compleixin les condicions de tracte successiu, d'esdeveniment d'onerositat excessiva per a una de les parts o d'imprevisibilitat de les circumstàncies, entre d'altres. L'autora finalitza amb una breu reflexió sobre el model adoptat respecte a aquesta qüestió per la reforma francesa i la possibilitat que aquesta esdevingui un model per al dret espanyol.

Marcel Sousse, professor de la Universitat de Perpinyà Via Domitia, analitza els efectes que la reforma francesa ha tingut sobre els contractes administratius. Sousse constata que la reforma, tot i que no afecta directament el dret administratiu, tampoc no li és del tot aliena i es poden observar convergències en diferents plans, com en el mateix concepte de *contracte*, la formació i les condicions de la seva vigència, l'execució o la seva finalització, entre d'altres.

Rémy Cabrillac, professor de la Facultat de Dret i de Ciències Polítiques de la Universitat de Montpeller, analitza la reforma francesa del *Code civil* des del punt de vista del dret comparat. Així doncs, Cabrillac analitza qüestions com ara l'abandonament formal de la noció de *causa*, la teoria de la imprevisibilitat —acollida per primer cop en l'ordenament jurídic francès— o l'avantatge injust, i les connexions d'aquests amb els ordenaments estrangers i en especial amb els Principis del Dret Europeu de Contractes (*Principles of European Contract Law*) i el marc comú de referència.

Finalment, tanca l'obra el Dr. Pedro Robles Latorre, professor de la Universitat CEU-San Pablo, amb una ponència relativa als danys ocasionats a tercers i derivats de l'execució d'un contracte. Robles realitza el seu estudi des de l'òptica del dret de la competència espanyol i analitza la relació en aquest camp entre dret públic i dret privat i els efectes d'aquests en la protecció dels consumidors.

Antoni Mut Piña
Investigador predoctoral de dret civil
Universitat de Barcelona